

מדינת ישראל
נציבות שירות המדינה
הלשכה המשפטית

ב' בחשון התשס"ח
14 באוקטובר 2007

ימ. 2007-975
תיק: 11

אל: סמנכ"לים למינהל ומשאבי אנוש במשרדי הממשלה וביחידות הסמך הממשלתיות
מנהלי כ"א במשרדי הממשלה וביחידות הסמך הממשלתיות
היועצים המשפטיים במשרדי הממשלה וביחידות הסמך הממשלתיות

הודעת מס' סז/

הגבלות החלות על עובדי המדינה לאחר הפרישה - הודעת רענון ועדכון

חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969 (להלן - **החוק**) קובע את ההגבלות החלות על עובדי הציבור, ובכללם עובדי המדינה, לאחר הפרישה משירות הציבור, במטרה למנוע חשש לפגיעה בטוהר המידות ולהבטיח את אמון הציבור בשירות הציבורי ובעובדיו.

להלן הוראות רענון ועדכון בנושא זה, הכוללות את ההגבלות המרכזיות הקבועות בחוק, בהתאם לפרשנות שניתנה להן בפסיקה, וכן הוראות נוהל המעוגנות בתקשי"ר:

1. איסור הייצוג בעניין שהיה בטיפול המייצג - סעיף 2 לחוק קובע, כי "מי שטיפל אגב מילוי תפקידו בשירות הציבור, בעניין פלוני של אדם פלוני, לא ייצג אחרי פרישתו מהשירות את האדם באותו עניין כלפי המוסד של שירות הציבור שבו שירת". יודגש, כי הוראה זו אינה מוגבלת בזמן.

2. איסור הייצוג לפני מי שהיה כפוף למייצג - בהתאם לסעיף 3 לחוק, עובד שפרש משירות הציבור וערב פרישתו היה נמנה על סוג העובדים שיפורטו להלן, לא ייצג אדם לפני עובד בשירות הציבור שהיה כפוף לו ערב פרישתו, ולא יבקש ממנו להעניק לו זכות לו עצמו ולצורך עסקו, בין בהסכם ובין כמעשה של רשות, כשההענקה מסורה לשיקול דעתו של אותו עובד; והוא, כל עוד לא עברה שנה אחת מהיום שבו פסקו יחסי הכפיפות.

הוראה זו חלה על עובד לשעבר המדורג באחת מחמש הדרגות העליונות בדירוג המינהלי או של דירוג אחר בשירות, או שמשכורתו אינה נמוכה מן הדרגה החמישית מבין הדרגות העליונות בדירוג המינהלי, והוא אחד מאלה:

א. היה מוסמך לתת החלטה - לבדו או עם אדם אחר - בקשר לעסקה, או לתת רישיון, היתר, פטור, מענק או זכות אחרת;

ב. היה מוסמך לתת המלצה או חוות דעת - לבדו או עם אדם אחר - בקשר לדבר האמור בסעיף א' לעיל;

ג. היה ממונה על עובד בשירות המוסמך לתת החלטה, המלצה או חוות דעת כאמור בסעיף א' או ב' לעיל.

3. לצורך יישום ואכיפת הוראות סעיפים 2 ו-3 לחוק, ומבלי לפגוע באחריותו של העובד הפורש בגין הפרת הוראות החוק, **על עובדי המשרד ממנו פרש העובד להקפיד שלא לבוא בקשר עם העובד הפורש במצבים העומדים בניגוד להגבלות הקבועות בחוק, כמפורט לעיל.**

4. **איסור עבודה או טובת הנאה בעסקים שהיו בטיפולו של עובד הציבור -** בהתאם לסעיף 4 לחוק, "מי שפרש משירות הציבור ובתפקידו בשירות הציבור היה מוסמך להחליט על פי שיקול דעתו על הענקת זכות לאחר, או להמליץ על הענקת זכות כאמור, או שהיה ממונה על עובד אחר בשירות הציבור המוסמך כאמור, לא יקבל זכות מאדם שנוקק במהלך עסקיו להחלטתו בתחום הסמכות האמורה". הגבלה זו תקפה במשך שנה ממועד הפרישה, אלא אם כן ניתן היתר לקבלתה של אותה זכות או לקיצור תקופת הצינון מבית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כוועדה למתן היתרים לפי החוק (להלן - **הוועדה למתן היתרים**), או שאישרה הוועדה למתן היתרים שעברו שנתיים מיום גמר טיפולו של העובד בהחלטה או בהמלצה.

5. בעניין זה יצוין, כי לאחרונה נפסק, כי סעיף 4 לחוק חל גם בסיטואציה של קבלת עבודה או טובת הנאה **מגורם שייצג לקוחות בפני העובד הפורש או בפני עובד הכפוף לו** (כגון: משרד עורכי-דין, שתדלנים וכו'), כאשר העובד היה מוסמך במסגרת תפקידו להעניק או להמליץ על הענקת זכות ללקוחות אותו גורם מייצג (וע' 122/07 **קרן כהן נ' נציבות שירות המדינה** (לא פורסם)).

6. **הגבלות בפרישה משירות בחוץ לארץ -** בהתאם לסעיף 6 לחוק, מי שמילא תפקיד בשירות הציבור בחו"ל, לא יעשה, ללא היתר מהוועדה למתן היתרים, אחד הדברים המנויים להלן בארצות שבהן מילא את תפקידו תוך שנתיים לפני שגמר אותו, אלא אם עברו שנתיים לאחר שגמר אותו, והם:
א. קבלת משרה, תפקיד או עבודה כשכיר, או שלא כשכיר אלא בדרך של התקשרות לתקופה מסוימת או בלתי מוגבלת מראש;
ב. רכישת זכות בעסק או קבלתה בדרך אחרת.

7. סעיף 14 לחוק קובע, כי הוועדה למתן היתרים תיתן את ההיתר המבוקש (לפי סעיף 4 או סעיף 6 לחוק, לפי העניין), אם נוכחה כי אין ברכישתה או בקבלתה של הזכות המבוקשת משום פגיעה בטוהר המידות. בהתאם להוראות החוק והתקנות, המשיב לבקשות למתן היתר של עובדים הפורשים משירות המדינה הוא נציב שירות המדינה.

8. באופן כללי ראוי לציין, כי תכליתן של הוראות החוק היא מניעת חשש לפגיעה בטוהר המידות בשני מובנים עיקריים: האחד, למנוע את החשש שעובד ציבור ינצל בתקופת שירותו את מעמדו וכוחו, לטובת קידום ענייניו האישיים אצל הגורם שאליו הוא מבקש לעבור לאחר פרישתו, כאשר מתוקף תפקידו

הציבורי הוא בעל הסמכות להחליט או להמליץ בעניינו של אותו גורם. השני, למנוע את החשש מניצול קשרים אישיים לאחר הפרישה לצורך קידום ענייניו האישיים של העובד או של מקום עבודתו החדש (וע' 1046/05 יובל רכלבסקי נ' נציבות שירות המדינה, תק-מח 2006(1) 10706).

9. בפסיקה נקבע, כי העניין עליו מופקדת הוועדה למתן היתרים אינו מצומצם רק לפגיעה של ממש בטוהר המידות, אלא מתייחס גם לפוטנציאל הפגיעה בטוהר המידות, ולו למראית עין. בהתאם לכך אף נפסק, כי בחינת תחולתו של סעיף 4 לחוק נעשית לאור סמכויותו הפוטנציאליות של העובד הפורש. לאמור, הוראת החוק אינה מתייחסת רק להחלטות או המלצות שהתקבלו בפועל, אלא גם לפוטנציאל ההחלטות שהיה לעובד הציבור כלפי האדם או הגוף ממנו מבקש הוא לקבל זכות, כמשמעותה בחוק, לאחר הפרישה (וע' 6031/03 ניר גלעד נ' מדינת ישראל - נציבות שירות המדינה (לא פורסם)).

10. יודגש, כי סעיף 8 לחוק קובע שהפרת הוראות החוק מהווה עבירה פלילית, שעונשה קנס או ששה חודשי מאסר.

11. ההגבלות מכוח החוק וכן נוהל הגשת בקשות לוועדה למתן היתרים מפורטים בפרק משנה 43.6 לתקשי"ר. בהתאם להוראות התקשי"ר, כל עובד העומד לפרוש מן השירות, ראוי לפנות ללשכה המשפטית בנציבות שירות המדינה, באמצעות האחראי ו/או היועץ המשפטי של המשרד, לקבלת מידע אודות הוראות החוק ולצורך בחינת תחולתן בעניינו. כן ראוי העובד לבקש חוות דעת מקדימה (פרה-רולינג) בדבר עמדת נציב השירות לגופה של בקשה למתן היתר, טרם הגשת הבקשה לוועדה למתן היתרים.

12. יודגש, כי בכל מקרה בו סבור היועץ המשפטי של המשרד או יחידת הסמך, כי אין תחולה להוראות החוק במקרה מסוים, וכן בכל מקרה של ספק, יש לפנות בכתב ליועץ המשפטי של נציבות שירות המדינה ולבקש את אישורו לחוות הדעת של המשרד.

13. אבקש להביא תוכן הודעה זו לידיעת כל העובדים המועסקים במשרדיכם.

בברכה,

רון דול, עו"ד
היועץ המשפטי